

Леся Українка

Вона прожила лише 42 роки, страждаючи фізично і морально. Пізнала самотність чужини, нероздільне кохання, відчуження і відчай. А наприкінці життя – грошові нестатки, борги та злидні. Але вона жила всупереч всьому. Сміялася, перемагала біль, писала свої геніальні твори.

Леся Українка написала 20 п'єс, більшість яких увійшли до скарбниці світової драматургії. Жодної із своїх п'єс вона не побачила на сцені, її вірші забороняла цензура, замовчувала критика. Тепер вони стали невіддільною частиною народної душі. Слово Лесі Українки, мов нержавіюча сталь, виблискує пророчо і суворо крізь роки і покоління.

Сьогодні ми будемо говорити про Лесю Українку тільки фактами, документами, листами, спогадами очевидців, та її віршами.

Леся Українка (Лариса Петрівна Косач) жодного дня не сиділа за шкільною партою, не відповідала біля дошки, не бігала з ровесниками шкільними коридорами... Вчителями її були мати – письменниця Олена Пчілка, батько – юрист Петро Антонович, книги і життя. Леся була милосердною до всього і до всіх. Чужий біль сприймала дівчинка як власний. Несправедливість і неправда її гнітили, обурювали.

(тут варто прочитати вірш “Надія”)

“Це були мої перші вірші, написані на честь батькової сестри, засланої царським урядом до Сибіру. Мені тоді було дев'ять років.”

Росла Леся тихою, спокійною дівчинкою, не по літах серйозною і задумливою. З дитинства кохалася в народних піснях, переказах, легендах, які потім знайшли своє відображення у творах поетеси.

(Вірш “На зеленому горбочку..”)

Косачі не цуралися трудящого люду, їхні діти близько сходилися з дітьми селян. Весняні, купальські та обжинкові обряди, які бачила Леся на Волині, запали їй в душу на все життя.

(Пограти в гру “Подольночка”)

“Я – Лариса Петрівна Косач. Я можу боротися з виснаженням, високою температурою та іншими симптомами, коли мене гальванізує якась ідея, якась непереможна сила. Юрба образів не дає мені спати вночі, мучить, як нова недуга, і тоді приходять демон і наказує мені писати”. З цих слів можна побачити, що епіграф “О воля! Найясніша ти в темниці! Життя ламало тільки обстановку навколо мене” був властивим для волі Лесі Українки і коли мене жаліють, я можу відповісти словами однієї моєї дуже нещасної знайомої.”“ А де це написано, в яких небесних книгах, що я повинна бути щасливою?”

(Читання вірша “Горить моє серце..”)

“Не знаю, чи стала б Леся українською поетесою, коли б не я. Від батька вона не могла навчитися української, бо він не говорив нею. Я робила так, щоб мова народу була моїм дітям найближчою. Можу з гордістю сказати, що Лесею Українку створила я. Я дала їй усе: талант, освіту, літературну долю, придумала для неї псевдонім...Ось тільки щастя їй не дала” (Олена Пчілка)

У 1881 році Леся тяжко застудилася на річці Стир. З того часу почалася її “тридцятилітня війна” з тяжкою і невиліковною на той час хворобою – туберкульозом. Пізніше Лесина мама напише: “Леся ходити зовсім не може, вона ледве пересувається на милицях. А вона ж молода дівчина, їй вже треба було б... Чи є Бог на небі? Чи є справедливість? Лікарі поставили діагноз – туберкульоз кульшового суглоба. Леся терпить, тобто мовчить і думає, що я не бачу її мук, що я не чую, як вона часом уночі плаче. А я все чую.. Вона ще трохи надіється на одужання, а я не надіюся ні крихти”.

Від хвороби Лесею відволікали хвилини поетичного натхнення, книги, участь у громадському житті, переклади українською мовою художньої і політичної літератури. Воля, рівність, братерство для поетеси – “три величні золоті зорі”, до яких вона шукала шляхів до кінця свого життя. Та передусім вболівала вона за свій “занапащений край”, що перебував під гнітом царського самодержавства.

Останні десять років свого життя Леся Українка жила в Україні наїздами. Більше на Кавказі, в Криму, Італії, Єгипті. Вологий клімат Колодяжного, Зеленого Гаю, Києва, де вона перебувала короткий час, шкодили її здоров’ю. “Я вирішила – їду в Єгипт. Новий рік зустріну там. Хоча, по правді казати, мамочко, вже не бачу я ніякої надії.. Мое життя – справжня тридцятилітня війна з туберкульозом... Час колись і втомитися...Дихати важко, серце зупиняється. А я згадую ту мавку, памяташ, мамочко, як ти в Жабориці мені про мавок розказувала, як ми йшли лісом? Потім я в Колодяжному бігала в місячну ніч самотою до лісу... ви ніхто не знали...і там ждала, щоб мені привиділась мавка...”

Тяжко прибиті великим горем мати і родина посилають звістку на Україну, що 19 липня вдосвіта померла на Кавказі, в Сурамі, Леся Українка –Лариса Квітка, уроджена Косачівна. Поховують у Києві.

*І на хистке моє плече
Труна як камінь, налягала,
Юрба потоками пливла,
Країна велетня ховала,
Вітчизна в розпачі була.
Злотиста танула хмаринка
Завмерли думи і слова...
Безсмертна Леся Українка
В німій труні була жива.
О. Журлива*

Матеріал підготувала Неля Лавриненко